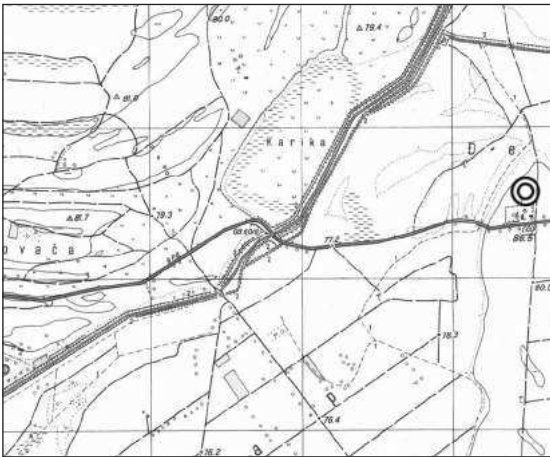

АРХЕОЛОШКА ИСКОПАВАЊА НАЛАЗИШТА ЦИГЛАНА КОД ПАДЕЈА

Станко Трифуновић, Музеј Војводине, Нови Сад

Кључне речи: касна антика, полуземунице, циглана, заштитно ископавање, Банат, Чока, Падеј

Локалитет Циглана налази се источно од Падеја, на путу према Кикинди. Смештен је на северној страни елипсасте греде која

носи топоним Смеђа леђа. Греда је дугачка око 6 км, а у односу на околни ритски терен некада је чинила острво које се 3 до 4

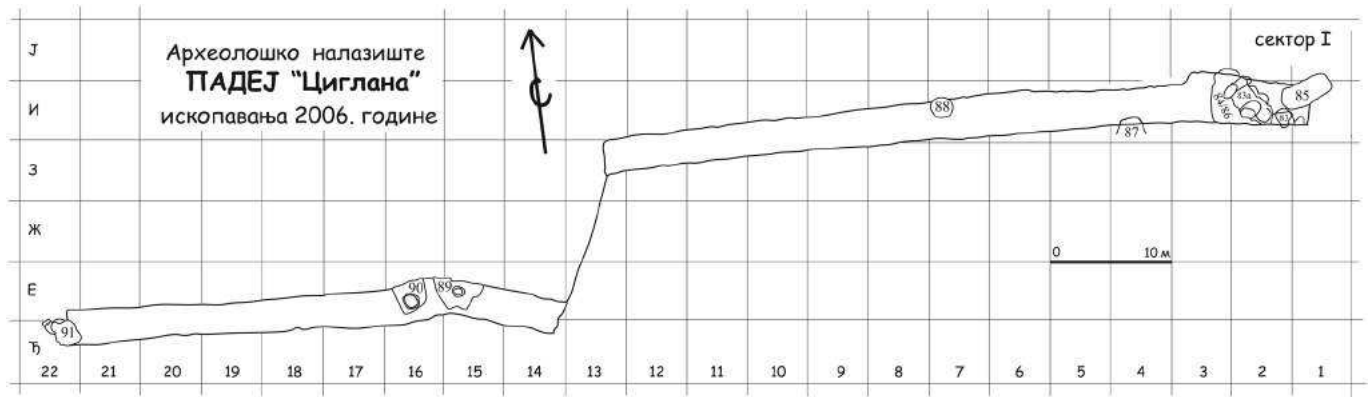
м издизало изнад нивоа воде, до надморске висине 80 до 81 м. После Другог светског рата на локалитету је основана циглана. Налазиште је вишеслојно, са насељем баденске културе и енеолитском хумком коју је 1978–1980. године истраживао Народни музеј у Кикинди, као и са касноантичким насељем и некрополом. Централни део касноантичког насеља и некрополе, површине 3,5 ха, уништен је дугогодишњим радом циглане. Праћење радова на циглани и интервентна заштитна археолошка ископавања предузела је екипа Музеја Војводине 1994. године (Трифуновић 2000). У неколико наврата до сада су истражени остаци више од 90 објеката, међу којима преовлађују различити трапови, пречника 1 до 2 м и укопани 0,5 до 2,5 м. Јављају се и земунице различитих облика и дубина укопавања, као и врло ретке земљане пећи. Осим стамбених и економских објеката, нађено је и седам скелетних гробова. Два гроба, по један у напуштеној

Карта – Положај локалитета

Map – Site location

План – Ситуациони план ископавања у 2006. години

Plan – Situation plan, campaign 2006

Слика 1 – Уништавање локалитета радом циглане

Figure 1 – Destruction of the site through the operation of the brick factory

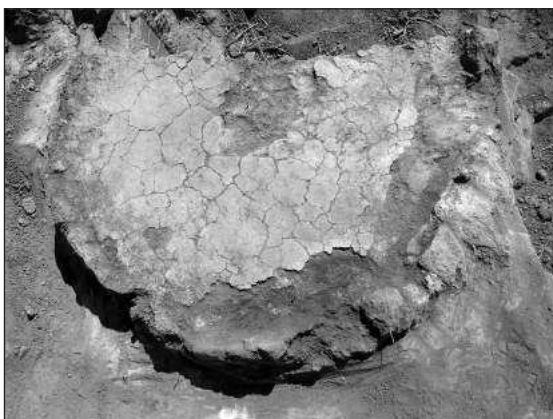

Слика 2 – Земуница

Figure 2 – Dugout

Слика 3 –
Земљана
кухињска пећ

Figure 3 –
Dugout, kitchen
furnace

полуземуници и трапу, разликују се од осталих пет гробова, који су вероватно старији од насеља.

Музеј Војводине је јула месеца 2006. године наставио археолошка ископавања на налазишту Циглана код Падеја. Истраживања су обављена на простору од 300 m², на делу налазишта које је веома угрожено

деловима изломљених посуда. Покретни налази углавном се састоје од грнчарије која одговара налазима познатим са истраживања претходних година. Као и раније, у објектима се срећу четири врсте грнчарије. Врло су ретки примерци римских посуда, међу којима има и имитација тера сигилате. Две најбројније врсте су сиво глачано посуђе рађено на брзом витлу (сл. 4) и гњетана грнчарија (сл. 5). Глачана грнчарија рађена је у грнчарским пећима и често је богато украшена, док је гњетана керамика врло ретко украшавана, а печена је на отвореном и у фактури по правилу има шамот. Четврту врсту чине посуде које су рађене на спором витлу, са додатком песка и шљунка у фактури, које су по правилу на горњем делу украшене урезивањем и убадањем чешља (сл. 6). Таква грнчарија заступљена је и на другим касноантичким локалитетима у Банату и Бачкој, а по општем изгледу

Слика 4 – Бокал-амфора рађен на брзом витлу

Figure 4 – Amphora made on a fast potter's wheel

Слика 5 – Лонац рађен гњетањем

Figure 5 – Hand made pot

Слика 6 – Лонац рађен
на спором витлу

Figure 6 – Pot made on a slow
potter's wheel

радом приватне циглане (план). Наиме, њен власник је маја 2006. године направио велику штету на локалитету, а судећи по досадашњој густини налаза на терену, процењује се да је потпуно уништио најмање 50 археолошких објеката (сл. 1). У новонасталом профилу били су видљиви објекти чија је непосредна заштита ургентна, док је на новој површини ископано десетак нових објеката.

Истражене су две земунице (сл. 2), димензија 4 x 2 m, од којих једна са земљаном пећи (сл. 3), док су остали објекти били трапови различитог облика. Једна земуница и пећ били су оштећени радом багера. Структура пећи била је ојачана армирањем

подсећа на раносредњовековну керамику. Као и раније, међу налазима је било и целих посуда, што ово налазиште чини вредним за добијање реалне слике о материјалној култури Баната у касноантичком добу.

Метални предмети су прилично ретки, што говори о њиховој посебној вредности. Узимајући у обзир ту чињеницу, као и остале археолошке податке, насеље у Падеју могло би да се датира у позни IV и рани V век. С обзиром да постоји наслојавање објеката, може се говорити о две фазе живота овог насеља, као и о трећој фази, односно о времену напуштања насеља, из кога потичу гробови нађени у напуштеним објектима.

ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS OF THE SITE CIGLANA NEAR PADEJ

Stanko Trifunović, Museum of Vojvodina, Novi Sad

The site „Ciglana“ is located East of the village, on the road to Kikinda. Its exact location is the Northern side of an ellipsoid plateau named "Smeđa leđa". This area is about 6 kilometers long and in regard to the surrounding marsh area it used to be an island rising 3 to 4 meters above the water level. After the Second World War brick factory was established on the site. The site itself is multilayered, with a settlement of Baden culture and an Eneolithic mound and a late Roman site and necropolis. The central part of the late Roman site and the accompanying necropolis, some 3.5 ha in size were destroyed by the brick factory operations. The staff of the Museum of Vojvodina first undertook overseeing of the works and rescue archeological excavations in 1994. Over several campaigns, remains of more than 90 objects were discovered, the most numerous being silos. Beside these, dugouts have also been detected and seldom earthen kilns. Aside from settlement and economic objects, seven skeletal inhumations were detected. Two of these were detected in an abandoned semi dugout and a silo. These burials differ from the other five, which are probably older than the settlement itself.

Archaeological excavations on the site continued in campaign 2006 during July and covered an area of approximately 300 sq. meters of the most endangered part of the site. The investor has, in May 2006 made considerable damage to the site, destroying at least 50 archeological objects. In the newly created profile, objects were still visible, whilst the newly opened area contained about a dozen of objects.

Two dugouts, both 4x2 meters in size (one with an earthen kiln) and several silos of various shapes were detected. The kiln had reinforcement made of pottery fragments. As before, all of the objects contained four types of pottery. Two of the most common types of pottery were gray polished ware made on the fast potter's wheel and hand made pottery. Seldom, Roman ware was detected. The fourth type of pottery is represented by pots made on slow potter's wheel.

Metal finds are rather rare, confirming their special value. Considering this and the rest of archaeological data gathered on the site, this settlement can be dated to late 4th and early 5th century AD.

Библиографија

Трифуновић, С. 2000. Насеља Лимиганата и Словена у Банату и Бачкој. *Гласник САД* 15–16: 43–106.